

Västkuststiftelsen

STIFTELSEN FÖR VÄSTSVENSKA FRITIDSOMRÅDEN

2008

Vård av stora lövträd

Ek
Quercus robur

SILLEN KRÄVDE VED

Bristen på gamla lövträd, så kallade hagmarksträd med vida kronor, är påtaglig i det svenska jordbrukslandskapet. Särskilt märkbart är detta i Bohuslän, som under flera hundra år hårt skattades på sin skog. De regelmässigt återkommande sillfiskeperioderna krävde enorma mängder ved till trankokerierna, virke till byggnationer, båtar, tunnor med mera. Det blev framför allt den stora sillfiskeperioden under senare hälften av 1700-talet som kom att innebära dräpslaget mot den bohuslänska skogen.

Virkesbehovet till bränsle, båtbyggeri, byggnation och export till länder som redan blivit av med sin skog, skapade det öppna landskap som vi förknippar Bohuslän med. Därtill kommer ljunghedsbränningarna, för att förbättra betet, och vinterbetet som hindrade skogen under lång tid att återhämta sig.

SKYDDAD LÖVSKOG

De få rester av storvuxen lövskog som finns kvar har på ett eller annat sätt klarat sig undan avverkningarna. Framför allt kring större gårdar och gods har man haft råd att spara stora träd och lövskogar. Exempel i Bohuslän är Näverkärr, Åby, Holma, Kragenäs, Gullmarsberg, Morlanda och Sundsby. Andra områden är t ex Rya skog på Hisingen, Vägeröd och Tingvall. Samtliga områden har idag någon form av naturskydd.

IGENVÄXNING

Det som hänt under de senaste årtiondena i flera av områdena är igenväxning. Stora, vidkroniga lövträd som stått öppna och solbelysta i tidigare betesmarker har nu fått konkurrens av uppväxande lövsly som hotar de stora träden. När betet upphör startar en igenväxning som förändrar inte bara markfloran utan även missgynnar de stora lövträden.

ÅTER LJUS

Under 2008 har framför allt två områden prioriterats när det gäller restaurering av marker med stora lövträd. Det är Tingvall i Bullaredalen och Kragenäs invid vägen mot Resö. Båda områdena ligger i Tanums kommun.

TINGVALL

I skötselplanen för Tingvall beskrivs det 4,2 ha stora lövskogsområdet som Västkoststiftelsen arbetat med sålunda: "Området består av igenväxande betesmarker med ett stort antal grova eller mycket

grova hagmarksträd med vida kronor. Främst utgörs hagmarksträden av ek, men även grova askar, lindar och vartbjörkar finns spridda i området. Några av träden är döda eller döende och även bland de levande träden finns många med stora håligheter och mulmbildning. Området är i nuläget tätvuxet och skuggigt på grund av en stor mängd uppkommande lövträd och storvuxna hasselsnår."

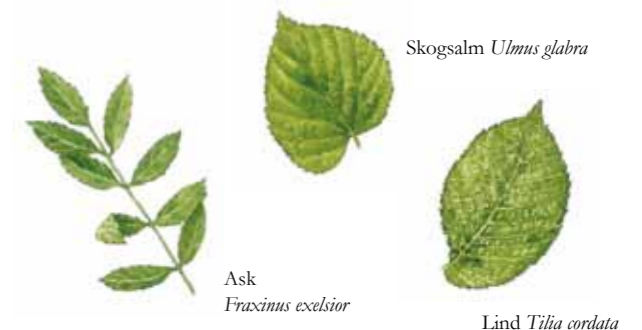
Området har knappast betats under de senaste 40 åren varför området gett intryck av slutna lövskog. En återställning till betesmark skulle kräva betydande insatser. Bevarandemålet för området är att återskapa en trädklädd betesmark med stora vidkroniga lövträd av främst ek i ljusöppna lägen. Även yngre lövträd, främst ekar, ska växa ljusöppet för att garantera en kontinuitet av grova hagmarksträd. Enstaka hasselsnår ska finnas kvar. Död ved ska finnas både i form av stående och liggande jätteträd samt som nedfallna eller kvarsittande grova grenar.

Arbetet med restaureringen påbörjades under senhösten 2007 men kom igång på allvar under vintern 2008 och avslutades i januari 2009. Områdets stora träd framträder nu på ett markant sätt och hagmarken ska under våren stängslas inför betessäsongen 2009.

KRAGENÄS

Kragenäs ekhagar är belägna i direkt anslutning till havet och betesmarkerna övergår i strandängar till de grunda och fågelrika havsmiljöerna vid Galtöleran. I hagmarkerna med jätteträd har betet successivt minskat under ett tiotal år för att helt upphöra för ca tre år sedan. Igenväxningen hade inte gått lika långt som på Tingvall men likafullt hotades flera av träden av uppväxande lövsly.

Bevarandemål och åtgärder är desamma som för Tingvall. Kraftfulla restaureringsinsatser och viss gallring bland träden har gjorts under vintern och våren 2008 för att rädda de vidkroniga träden. Inför betessäsongen 2009 ska området stängslas och betet återupptas.

Illustrationer: Kerstin Hagstrand-Velicu

Västkuststiftelsen

Stiftelsen för västsvenska fritidsområden
org. nr. 857201-9076, Västkuststiftelsen förvaltar många av naturreservaten i Västsverige. Vi arbetar för att värdefull natur skyddas som naturreservat och att naturområden görs tillgängliga för friluftsliv.

Bakom Västkuststiftelsen står Västra Götalandsregionen, Region Halland och Göteborgsregionens kommunalförbund. Länsstyrelsen beslutar om naturreservat och ger stiftelsen uppdrag att förvalta.

Ur stadgarna:

Stiftelsen har till ändamål att genom tillskapandet och förvaltandet av en fond åt nuvarande och kommande generationer bevara för friluftslivet värdefulla strand- och strövområden, öar och holmar i Västsverige ävensom för den västsvenska naturen och landskapsbilden i övrigt värdefulla eller karaktäristiska områden.

Västkuststiftelsen har genom åren bidragit till att skydda många områden. Stiftelsen äger drygt 3 500 hektar mark, med ett anskaffningsvärde på ca 25 miljoner kronor, och under årens lopp har Stiftelsen bidragit med ytterligare 15 miljoner kronor till inträngsersättningar eller bidrag vid köp så att många av naturreservaten kunnat bildas.

Verksamhetsberättelse 2008

Fastighetsnytt

SKOLSKOGEN

Elias Fries skola i Hyltebruk har ett flitigt använt utomhusklassrum i Skolskogen i närheten. Under flera år har utomhuspedagogiken utvecklats och uppskattats på skolan så när skogen riskerade att säljas gick Västkuststiftelsen tillsammans med Hylte kommun in och köpte det 15 hektar stora området.

VATTNET KRING SALTÖ

Till Saltö naturreservat kommer den blivande nationalparken Kosterhavets gränser att ansluta. Vattenområdet som tillhör Stiftelsens fastighet Saltö 1:35, Strömstads kommun, har överlåtits för att ingå i nationalparken och överförs till fastigheten Kosterhavet 1:1.

Förvaltningsuppdrag

TRÄNNINGEN

Tränningen är ett nytt naturreservat i Borås och Vårgårda kommuner som Västkuststiftelsen kommer att förvalta. Området ägdes tidigare av Sveaskog. Tränningen omfattar 195 hektar skogsmark med gammal tallskog omkring Kringelmossen och Krokossen.

KÄRNA BOKSKOG

Någon kilometer utanför Kärna i Kungälv kommun ligger den 18 hektar stora, nord- till östvända bergssluttning som utgör det nya naturreservatet Kärna bokskog. Sluttningen är täckt av gammal bokskog och en och annan ek. Området har fått en tillgänglighetsanpassad väg och en rastplats med utrymme för rullstol vid bordet.

Naturvårdsåtgärder

I den löpande reservatsskötseln ingår bland annat slätter, underhåll av stängsel, renhållning, röjningar, underhåll av p-platser och vandringsleder och transporter av djur för bete på skärgårdsöar.

ÅTERSKAPEDE NATURBETESMARKER

Sedan 2005 har restaureringar av äldre naturbetesmarker pågått med medel från länsstyrelsen och jordbruksverket inom det så kallade landsbygdsprogrammet. Restaureringarna som avslutades under 2008 har resulterat i att 50 ha gammal betesmark röjts fram. Markerna kommer åter att betas från och med 2009. Projektet har involverat naturreservaten Tjurpannan, Otterön, Gullbringa, Ulön-Dannemark, Härmanö, Kälkerön, Säby kile och Älgön i Bohuslän.

RÖJNING OCH STÄNGSLING

Ytterligare restaureringar av betesmark och slättermark har gjorts i det nya reservatet Buterud strax norr om Häverud. Ett större område har stängslats in för att kunna betas. En rastplats har också röjts mot sjön Äklängen, som utgör en del av Dalslands kanal. Även på Skärbo har restaureringen av betes och slättermarkerna fortsatt liksom i ekhagarna på Mångsholm och de nya reservaten Korpeboberg och Rished.

Omfattande röjningsarbeten har gjorts även inom Nordre älvs estuarium vid Överön och Glöskär på Kungälvssidan av älven. Vid Fåglevik i Torslanda har hagmarker röjts fram för bete och för ökad tillgänglighet.

I kulturlandskapet vid Toftenäs norr om Skärhamn har arbetats med stängsling, röjning, underhåll av diken och restaurering av stengärdesgårdar. Även inom Ramsvikslandet, Trossö-Kalvö-Lindö, Valön i Orust kommun, Valön i Tanums kommun, Marieberg och vid Ragnhildsholmen (Göta och Nordre älvs naturreservat) har stora insatser gjorts med röjningar och stängslingar.

HAGMARKSTRÄD

Särskild uppmärksamhet har också riktats mot vård av storvuxna lövträd, så kallade hagmarksträd, som genom minskad eller upphörd beteshävd hotats av igenväxning. Framför allt inom två naturreservat, Kragenäs och Tingvall, har vidkroniga ekar friställt genom omfattande röjningsarbeten.

FRÅN BARR TILL LÖV

Efter stormarnas härjningar har arbetet fortsatt med att ta bort gran i Mölarp vars barrskog enligt skötselplanen skall omföras till lövskog. Också i Skärbo, Rished, Tränningen, Sjöbotten, Valdalsbergen och Långsbergen, Korpeboberg och Kråkebo, Mollungen och Molla har gran tagits ned för att gynna uppslaget av lövträd och på sikt få lövskog.

MÄSTOCKA HED UTAN BETESDJUR

Sedan 1977 har Västkuststiftelsen haft Highland Cattle-boskap betande året runt på Mästocka ljunghed. Med sina horn och långa hår har de varit en attraktion för besökare. Men det kontinuerliga betet kan vara en orsak till att förekomsten av ginst minskat på heden. Länsstyrelsen planerar för en ny skötselplan och föreslår att delar av heden skall betesfredas under perioder. När krav på vaccination mot blåtunga också kom blev det ytterligare en anledning för Stiftelsen att sälja djuren och därmed låta en epok för Mästocka ljunghed ta slut.

FISKEVÅRD I KYNNEFJÄLL

Stiftelsen har gett bidrag till Hornboresjöns och Örekils- och Hajumälvens Fiskevårdsområden som under många år verkat för att öka ädelfiskbeståndet i vattnen på och omkring Kynnefjäll. Hornboresjön ligger till stor del inom naturreservatet Kynnefjäll som Stiftelsen äger och förvaltar. Vandringshinder gör att laxen inte kan vandra upp i Örekilsälvens övre delar. De båda fiskevårdsområdena har sedan några år på ideell basis bedrivit uppfödning av lokal öring med hjälp av en kläckningslokal, en uppfödningstation och en kassodling i en sjö. Naturbruksgymnasiet i Dingle har hjälpt till och Länsstyrelsen har bidragit genom LBU-medel.

BYGGNADSVÅRD

Byggnader kräver sitt underhåll och under året har diverse upprusningar skett: Huset på Kälkerön har under ett par års tid fått en ordentlig upprustning. Bland annat har taket bytts ut och en ny kamin installerats. Ladan har också fått nytt tak. Den gamla ladan på Vallda Sandö har målats och söderväggen på den nyare ladan har bytts ut. Torpet på Ryr har fått taket lagat och fönstren målade. Den tidigare arrendatorn av ladan på Bräcke ängar har lösts ut av Naturvårdsverket vilket gör att Stiftelsen nu har tillgång till den. Ladan har fått en ny gavel och en mindre maskinhall har ställts i ordning. I Gårdshult har den så kallade bastun målats och i Äskhult har förutom de åtgärder som följer den antagna byggnadsvårdsplanen även nya elinstallationer gjorts i Bengts manhus och ett förbättrat brandlarm, med direktlarm till brandkåren, installerats.

NY BRUNN PÅ NÄVERKÄRR

För att tillgodose betesdjurens behov av vatten anlades en brunn i naturreservatet Näverkärr för några år sedan. Torkan på försommaren i år gjorde att brunnen sinade och borrhälet raserades så att en ny brunn fick anläggas.

Projektmedverkan

SMULTRONSTÄLLEN I STENUNGSUND

Stiftelsen medverkar genom skötselåtgärder i ett EU-projekt; Smultronställen i Stenungsund som Stenungsunds kommun håller i. Projektet avser att utveckla och levandegöra i första hand två unika natur- och kulturmiljöer: Stenunge By, en välbevarad kulturhistorisk inlandsgårdsmiljö, och Ramsön, som är ett kustnaturreservat med bevarad bebyggelse och kulturlandskap. I detta ska man samverka med Sundsby säteri på Tjörn. Målet är att skapa ett spännande nytt turistkoncept och i samverkan marknadsföra en trio besöksmål som speglar miljöer från 17- och 1800-talets bohuslänska inlands-, ö- och högreståndsliv och genom detta skapa förutsättningar för nyföretagande.

LEADER DALSLAND OCH ÅRJÄNG

Leader Dalsland och Årjäng, en del av EU:s landsbygdsprogram, stöttar ett projekt för utveckling av Edsleskog. Byalaget önskar ändra en negativ utveckling med förlust av viktig samhällsservice under de senaste 15 år. Projektet sker i samverkan mellan föreningar, entreprenörer, Åmåls kommun och andra aktörer. Projektet avses leda till vitalisering och förnyelse, ökad turistnäring, ökad service, inflyttning och tillväxt i lokalsamhället. Stiftelsen medverkar genom upprustning och röjningar i naturreservat och av vandringsleder.

Naturvårdare

UTBILDNING I GPS

I september hölls två studiedagar på Nordens ark för Stiftelsens personal och tillsynsmän/entreprenörer som utför återkommande och mer omfattande skötselåtgärder i Stiftelsens områden. Bland annat gavs utbildning i användning av GPS. För att få en överskådlig bild av skötseln, och underlätta underhållet av anläggningar i naturreservaten, kommer utförda åtgärder framöver att dokumenteras med hjälp av GPS och informationen läggs in på kartor.

ARBETSLAG

Skogsstyrelsen avvecklar sina arbetslag men genom Västkuststiftelsen har ca 35 personer i fem arbetslag haft fortsatt arbete under 2008. Sammanlagt har de

utfört drygt 3 100 dagsverken på naturreservaten i främst Bengtsfors, Vänersborg, Lilla Edet, Borås och Ulricehamn kommuner.

UNGDOMSLÄGER

Även i år har Stiftelsen medverkat till ett internationellt ungdomsläger om Naturvård på Skärbo. Nio deltagare från lika många länder har fått information om naturvårdarbete. Därutöver har de städade efter restaureringar som utförts under vintern, röjt smågrannar och bärgat hö efter slättern på Skärbo.

INKÖP AV ARBETSREDSKAP

En båt för skötsel av naturreservaten inom Fjällbackaskärgården och i området kring Marstrand och Nordre Älvs estuarium har köpts in. Båtmotorn och reglage till Stiftelsens båt för tillsyn av reservaten i Kungsbackafjorden har stulits och ersatts. En minirundbalspress har skaffats för att underlätta slättern på öar i Tanumsskärgården och andra svårtillgängliga marker. En griplastarvagn till traktor, för skötseln av naturreservaten i norra Dalsland har bytt ut och ytterligare en griplastarvagn till fyrhjulig motorcykel har införskaffats. Vagnen har visat sig ha stor användbarhet för olika arbeten i flera av naturreservaten. Även en timmervagn till fyrhjulig motorcykel har köpts in.

Åtgärder för friluftsliv

VINDSKYDD MM

I Svartedalen har friluftslivet främjats på flera sätt. Två nya vindskydd vid Holmevatten och Korsvatten har satts upp. Ett spårssystem med märkta stigar har gjorts i ordning i området kring Timmervatten-Översjön och Korsvatten och kartor med stigarna utmärkta, har satts upp vid parkeringsplatser och stigskäl. Vid Ålevatten har en rastplats gjorts i ordning med eldstad och fler små rastplaster med bänk, bord och utsikt över sjöarna har gjorts i ordning utmed några av vägarna genom Svartedalen. En orrkoja har också byggts för att till våren ge möjlighet att se orrarna spela utan att störa dem. På Baljåsen har en ny komposttoalett byggts.

VANDRINGSLEDER

Förutom i Svartedalen har stora resurser ägnats åt vandringslederna på Härmanö och i Vägeröd. På samma sätt har vandringsleder iordningsställts eller förbättrats inom Ramsviklandet, Valön i Tanum, Svanvik och inom Nordre älvs estuarium. På Valön och i Svanvik har byggts spångar på konsoller i berg för att torrskodd ta sig förbi vissa strandavsnitt. Tisselskogs hembygdsförening, byalag och Dals Långeds utvecklingsråd har fått ett bidrag av Stiftelsen till upprustning av Pilgrimsleden och det närliggande hällristningsområdet.

TILLGÄNGLIGHET

Kärna bokskog och Tofta naturreservat har tillgänglighetsanpassats. Bland annat förbättrades tillgängligheten i början av året på Tofta genom en ny handikappsparkering och grusning av vägen till torpet Äggdal. En rastplats har också ställts i ordning. En stor del av den nyanlagda vägen spolades dock bort av extremt högvatten vid en av vårens stormar så att en stor del av arbetet fick göras om. Kärna bokskog har fått en lättillgänglig väg och en rastplats med bord anpassat för rullstolar.

GRÄNSER

Naturreservatens gränser har märkts ut på Mollungen, Långsbergen, Klovsten, Buterud, Tränningen, Grå kulle, Sörknatten och utökningen av Bräcke ängar. Även fågelskyddsområden i Vänern har gränsmärkats.

Naturinformation

GUIDADE NATURVANDRINGAR

Årets vandrings säsong bjöd på ett extra fylligt program. Genom ett samarbetade med Länsstyrelsen i Hallands län fanns i år vandringar i alla Hallands kommuner. I Västra Götaland arrangerades 138 vandringar i 85 naturreservat och i hela Halland 68 vandringar i 47 områden. Närmre 2800 personer eller drygt sju ton personer per vandring har promenerat med genom naturreservaten. Enkäter visar att de allra flesta deltagare är nöjda och att drygt hälften av dem deltog för första gången. Utskick av de 15 000 foldrarna gjordes som vanligt till guider, bibliotek och vårdcentraler, turistbyråer, föreningar och museer.

INFORMATIONSTAVLOR OCH FOLDRAR

Informationsskyltar för en rad naturreservat har tagits fram. Det gäller Moghult, Grå kulle, Klovsten, Havsåsen, Svanvik, Nöddö-, Orrevikskilen och Älgöleran, Backa, Ramhultafallet, Bredmossen i Munkedal kommun, Bredmossen Munkedal och Uddevalla kommuner, Bredmossen med Fiskelössjön, Store Mosse, Lilla Hasselön, Mårtensröd, Kärra, Södra Harska, Trälebergskile, Vägsäter, Ramhultafallet, Kollungeröd vatten och Jorefjorden men framför allt innebär uppsättningen av ett 30-tal nya skyltar runt Stigfjordens naturreservat ett verkligt informationslyft.

Ett tjugotal skyltar med engelsk och tysk översättning av de svenska informationstavlorna har också producerats liksom en artspecifik tavla om Berguv. Två nya foldrar för Äskhult har tagits fram i samarbete med länsstyrelsen Halland och Kungsbacka kommun.

BOHUSLEDEN.SE

Äntligen har Bohusleden fått en egen hemsida med kartmaterial och beskrivningar av vandringssetapperna. Med utgångspunkt från den tryckta vandringsguiden har en lättnavigerad webbplats med möjlighet att skriva ut kartor och annan information inför vandringar skapats.

VÄSTKUSTSTIFTELSEN.SE

Västkoststiftelsens hemsida har fått ett nytt utseende under året och utökats med mer information om Stiftelsen och dess verksamhet.

NORDENS GIGANTER

På Internetadressen <http://norgig.com> hittar man en rad bildreportage om gamla och stora träd. Skaparna vill rikta uppmärksamhet mot giganternas betydelse för ekosystemet och utgöra en informationskälla för andra som är sysselsatta med träd. Stiftelsen har sponsrat bildreportage från naturreservaten Mollungen, Näverkärr, Halle-Vagnaren, Hördalen och Vägeröd på hemsidan.

SKÖTSEL AV STÄPPARTAD TORRÄNG

Länsstyrelsen har med bidrag från Stiftelsen, tagit fram en bok med information om skötsel och bevarande av naturtypen stäppartad torräng.

STRÖVTÅG PÅ BOHUSLÄNS SOCKERTOPP

Stiftelsen har bidragit till en bok om geologin på Älgön-Brattön. Boken bygger på en utställning av konst, fotografier och vetenskap. Bokens titel Strövtåg på

Bohusläns sockertopp syftar på sockertoppen i Rio som liksom Älgön-Brattön är en geologisk intrusion.

VÄSTERHAVSVECKA MED SKRÄPSAFARI

Naturinformation av ett annat slag blev det när Västkoststiftelsen bjöd in sina huvudmän till Skräpsafari på Ramsvikslandet. Förtroendevalda från Västra Götalandsregionen, GR och Göteborgs kommun diskuterade tillsammans med markägare och djurhållare nedskräpningen av stränderna och fick information om Stiftelsens arbete med naturreservaten. Skräpsafarin skedde i samband med Västerhavsveckan som Miljönämnden, Västra Götalandsregionen organiserade för att belysa miljöproblemen inom västerhavet. Stiftelsen medverkade också med en utställning om fyror och naturreservat på Oskars i Lysekil, som tidigare visats i skyltfönster i centrala Göteborg.

STIFTELSETRÄFF

I år stod Västkoststiftelsen som värd för den årliga träffen för svenska naturvårdsstiftelser. Resan gick till Bohuslän med besök på Sundsby säteri, Nordens ark och Hållö. Träffens andra dag bjöd på båtresa med Stångehufvud mellan Smögen och Fjällbacka. Turen gick genom Sotenkanalen med Ramsvikslandets NR på ömse sidor. Väl förbi Hunnebostrand blev Väderöarna blickfång åt NO när båten följde kusten förbi Valöns och Ulön-Dannemarks naturreservat. Därefter vek den in i rännan innanför Hamburgö, passerade Hamburgsund och gav chans att se Hjärteröarkipelagens NR utanför Fjällbacka.

Stiftelsen under 2008

Huvudmän

Västra Götalandsregionen
Region Halland
Göteborgsregionens kommunalförbund

Styrelse

Västra Götalandsregionen	Johnny Nilsson (s) ordförande Jan Abrahamsson (m) Eva Carlsson (s) Lars Hansson (fp) Olle Jönsson (c) AU Elin Liljebäck (kd) Britt Solberg (s) Per Andersson (s), suppleant Sven-Olof Carlsson (m), suppleant Ari Nyholm (s), suppleant
Region Halland	Ingvar Forsberg (m), vice ordförande Gerhard Kullgren (s) Annsofie Aurell (m), suppleant
Göteborgsregionens kommunalförbund	Mats Karlsson (s), AU Peter Wessel (fp) Carina Nilsson (s), suppleant

Stiftelsen har också en adjungerad ledamot i Göran Bengtsson från länsstyrelsen i Västra Götalands län. Sekreterare i styrelsen har varit Karl-Erik Jonsson. Stiftelsens arbetsutskott utgjordes av ordföranden och vice ordföranden samt Olle Jönsson och Mats Karlsson. Under året har styrelsen hållit fyra sammanträden och arbetsutskottet likaså.

Revisorer

Länsstyrelsen	Lars-Erik Persson
Västra Götalandsregionen	Wimar Sundeen
Region Halland	Hans Bertilsson
Göteborgsregionens kommunalförbund	Gunnar Larsson
Auktoriserad revisor	Birgitta Johansson

Kansli

På Gårdavägen 2 i Göteborg ligger Västkoststiftelsens kansli. Kansliet utgörs av Lars Strandberg, Roland Olin, Tony Göransson, Jenny Sanderöd (80%) och Viveca Fransson (50%).

Äskhult

I egenskap av markägare utsåg Stiftelsen Gerhard Kullgren till ordinarie ledamot och Sven-Olof Carlsson till ersättare i styrelsen för Stiftelsen Äskhults gamla by. Ingvar Forsberg är revisor.

Bokslut

Under 2008 uppgick Stiftelsens kostnader till 32 382 528 kronor. Inga avskrivningar av inventarier har gjorts. Intäkterna var 32 065 871 kronor. Ränteutäkterna var 358 876 kronor. Årets resultat efter skatt utgör ett överskott på 14 893 kronor och Stiftelsens fonderade medel uppgick vid årets slut till 4 914 144 kronor. Stiftelsens fastigheter har ett bokfört värde av 98 kronor.

Göteborg i mars 2009

Johnny Nilsson
Ordförande

Ingvar Forsberg
Vice ordförande

Jan Abrahamsson

Eva Carlsson

Lars Hansson

Olle Jonsson

Mats Karlsson

Gerhard Kullgren

Elin Liljebäck

Britt Solberg

Peter Wessel

Vår revisionsberättelse har avgivits i mars 2009

Lars-Erik Persson

Gunnar Larsson

Hans Bertilsson

Wimar Sundén

Birgitta Johansson

Resultaträkning

	2008	2007
Intäkter	32 065 871	27 926 614
Kostnader		
Övriga externa kostnader	-25 464 091	-21 638 207
Personalkostnader	-6 918 437	-6 546 741
Avskrivningar	0	-11 565
	-32 382 528	-28 196 513
Resultat före finansiella intäkter och kostnader	-316 657	-269 899
Finansiella intäkter och kostnader		
Ränteutäkt	358 876	300 446
Räntekostnader	-430	-268
	358 446	300 178
Resultat före skatt	41 789	30 279
Årets skatt	-26 896	-14 322
ÅRETS RESULTAT	14 893	15 957

Balansräkning

	2008	2007
TILLGÅNGAR		
Anläggningstillgångar		
Materiella anläggningstillgångar		
Fastigheter Not 4	98	98
Inventarier Not 5	165 720	241 320
	165 818	241 418
Finansiella anläggningstillgångar		
Andra långfristiga värdepappersinnehav Not 6	3 019 673	0
Andra långfristiga fordringar	70 000	0
	3 089 673	0
Summa anläggningstillgångar	3 255 491	241 418
Omsättningstillgångar		
Kortfristiga fordringar		
Kundfordringar	2 430 200	4 535 068
Skattefordran	5 004	28 263
Övriga fordringar	220 271	5 000
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter Not 7	3 423 493	3 818 219
	6 078 968	8 386 550
Kortfristiga placeringar		
Värdepapper Not 8	1 959 976	2 972 549
Kassa och bank	1 496 397	4 327 954
Summa omsättningstillgångar	9 535 341	15 687 053
SUMMA TILLGÅNGAR	12 790 832	15 928 471
EGET KAPITAL OCH SKULDER		
Eget kapital		
Kapital vid årets början	4 899 251	4 883 294
Periodens resultat	14 893	15 957
	4 914 144	4 899 251
Kortfristiga skulder		
Leverantörsskulder	3 037 702	3 711 624
Övriga skulder	379 655	413 926
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter Not 9	4 459 331	6 903 670
	7 876 688	11 029 220
SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL	12 790 832	15 928 471
Ansvarsförbindelser och ställda pantar	Inga	Inga

Tilläggsupplysningar

Årsredovisningen är upprättad enligt årsredovisningslagen samt bokföringsnämndens allmänna råd.

Principerna är oförändrade jämfört med föregående år.

Fordringar har upptagits till de belopp varmed de beräknas inflyta.

Övriga tillgångar och skulder har upptagits till anskaffningsvärden där inget annat anges.

Periodisering av inkomster och utgifter har skett enligt god redovisningssed.

Erhållna bidrag avseende förvärv av anläggningstillgångar har minskat anskaffningsvärdet för respektive tillgång.

Notanteckningar

	2008	2007
Not 1 Stiftelsens intäkter		
Anslag huvudmän		
Västra Götalandsregionen	5 350 000	5 170 000
Region Halland	941 706	916 056
Göteborgsregionens kommunalförbund	1 449 795	1 410 307
Övriga intäkter*	23 494 735	21 169 423
Tillkommer tidigare bidrag som utnyttjats under året	2 546 055	78 589
Avgår erhållna bidrag som kommer att utnyttjas kommande år	-47 465	0
Avgår erhållna bidrag som använts för förvärv av anläggningstillgångar	-1 668 955	-817 761
	32 065 871	27 926 614
*Varav utnyttjat EU-bidrag	1 271 090	1 394 319
*Varav uppdragsverksamhet	19 668 206	18 355 992
Not 2 Personal		
Medelantalet ordinarie anställda		
Kvinnor	1	1
Män	10	4
Fördelningen mellan kvinnor och män i stiftelsens styrelse		
Kvinnor	3	3
Män	8	8
Löner och ersättningar		
Styrelse, förtroendevalda	203 702	187 259
Revisorer, förtroendevalda	11 953	13 511
Ordinarie anställda	3 745 376	2 059 782
Projektanställda samt uppdragstagare	1 186 877	2 654 757
	5 147 908	4 915 309
Sociala kostnader och pensionskostnader		
Sociala avgifter enligt lag och avtal	1 818 106	1 744 744
Pensionskostnader till styrelse	0	0
Pensionskostnader övriga	393 542	326 212
	2 211 648	2 070 956
Totala löner och sociala kostnader	7 359 556	6 986 265
Från personalkostnader har lönebidrag avdragits med	981 132	920 385

Skärgårdsrenhållningen

	2008	2007
RESULTATRÄKNING		
Beloppen ingår i Stiftelsens årsredovisning		
Intäkter	1 671 077 *	1 377 130
Kostnader		
Renhållning	-1 446 398	-1 210 554
Anläggning och underhåll	-120 727	-97 999
Båt/bilkostnader	-6 787	-9 843
Tillsyn och information	-97 165	-58 734
	-1 671 077	-1 377 130
RESULTAT	0	0
* Erhållna bidrag som använts för förvärv av anläggningstillgångar har avdragits med	65 815	0

Not 3 Avskrivningar	2008	2007
Kontorsinventarier skrivs av med 20% per år beräknat på anskaffningsvärdet. (Gäller inköp t o m 2003)		
Not 4 Fastigheter		
Ingående saldo	98	98
Årets inköp	500 000	0
Avgår bidrag	-500 000	0
Årets avskrivningar	0	0
Utgående saldo	98	98
Fastigheternas totala taxeringsvärde (Värde för inköpta fastigheter ej fastställt - ingår ej)	29 742 000	18 575 711
Fastigheternas totala anskaffningsvärde (före erhållet bidrag)	26 050 185	25 550 185
Not 5 Inventarier		
Ingående anskaffningsvärde	1 319 590	1 319 220
Årets inköp	1 168 955	818 131
Avgår bidrag	-1 168 955	-817 761
Årets försäljning/utrangering	-75 600	0
Utgående anskaffningsvärde	1 243 990	1 319 590
Ingående avskrivningar	-1 078 270	-1 066 705
Årets avskrivningar	0	-11 565
Utgående avskrivningar	-1 078 270	-1 078 270
Bokfört värde	165 720	241 320
Not 6 Andra långfristiga värdepappersinnehav		
Volvofinans Mvr ffd 20110517 nr 179 (nom. 3 000 000)	3 019 673	0
Bokfört värde	3 019 673	0
Marknadsvärde	2 808 180	0
Not 7 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		
Fastighetsförvärv	275 000	275 000
Ej fakturerat Länsstyrelsen	2 022 865	1 920 695
EU-bidrag Restaureringar	445 000	0
EU-bidrag Övriga	400 000	1 363 377
Övrigt	280 628	259 147
	3 423 493	3 818 219
Not 8 Värdepapper		
Volvofinans Cert ffd 20090520 (nom. 2 000 000)	1 959 976	0
Nordea bankcertifikat (nom. 2 000 000)	0	2 972 549
Bokfört värde	1 959 976	2 972 549
Marknadsvärde	1 977 774	2 971 380
Not 9 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		
Upplupna personalkostnader	603 691	502 173
Reserverade bidrag	3 103 218	5 349 956
Strandstädning	637 435	750 540
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	114 987	301 001
	4 459 331	6 903 670

Fastighetsförteckning

Naturresevat			
Fastigheter	Kommun	Taxeringsvärde	Anskaffn. värde
Skarsdalen			
Kvarnviken 1:59	Bengtstors	0	549 500
Dalslands kanal			
Skåpafors 6:6	Bengtstors	0	12 000
Furustad			
Valsebo 1:45	Dals Ed	1 481 000	263 000
Koster			
Kile 1:100	Strömstad	0	0
Saltö			
Saltö 1:35	Strömstad	0	490 000
Ulön-Dannemark			
Ulön 1:1	Tanum	0	230 000
Tjurpannan			
Sammanföring nr 114		0	435 000
Långeby 2:52	Tanum		
Långåker 1:19	Tanum		
Kynnefjäll			
Krokstads-Hult 1:5	Munkedal	2 005 000	7 000 000
Kviström			
Kviström 1:81	Munkedal	0	93 000
Bua hed			
Bua 1:68	Sotenäs	57 000	240 000
Bredfjället			
Grinneröds:Holmen 1:1	Uddevalla	2 141 000	750 000
Koljön			
Ängön 1:107	Orust	0	123 000
Kälkerön			
Kälkerön 1:2	Tjörn	820 000	225 000
Svartedalen			
Anvik 1:3	Stenungsund	0	180 000
Tofta			
Lykke-Tofta 1:6	Kungälv	182 000	390 000
Älgön			
Älgön 1:2 (½)	Kungälv	1 317 000	0
Rörö			
Rörö 2:160	Öckerö	0	542 315
Vargö			
Styrsö 1:115	Göteborg	0	297 000
Sandsjöbacka			
Årekärr 1:4	Göteborg	972 000	255 000

Naturresevat			
Fastigheter	Kommun	Taxeringsvärde	Anskaffn. värde
Sandsjöbacka forts.			
Sammanföring nr 096545		1 354 000	65 000
Årekärr 1:2	Göteborg		
Årekärr 1:3	Göteborg		
Årekärr 2:15	Göteborg		
Årekärr 2:2	Göteborg		
Årekärr 2:3	Göteborg		
Årekärr 2:31	Göteborg		
Sammanföring nr 96755		0	127 300
Hovås 3:173	Göteborg		
Hovås 3:268	Göteborg		
Hovås 57:117	Göteborg		
Kobbegården 6:359	Göteborg		
Sammanföring nr 100320		0	123 700
Källeredgården 1:31	Mölndal		
Torkelsbohög 1:32	Mölndal		
Apelgården 1:14	Mölndal	0	35 800
Eken 1:9	Mölndal	0	44 000
Heljered 3:21	Mölndal	0	211 900
Heljered 3:22	Mölndal	0	
Tällered 1:9	Mölndal	0	53 000
Varla 6:13	Kungsbacka	0	12 000
Bukärr 4:8	Kungsbacka	0	3 500
Ekenäs 3:29	Kungsbacka	51 000	32 500
Guntofta 5:1	Kungsbacka	0	
Sammanföring nr 214052		0	333 700
Algusered 1:249	Kungsbacka		
Bukärr 2:111	Kungsbacka		
Bukärr 2:112	Kungsbacka		
Ekenäs 3:34	Kungsbacka		
Ekenäs 5:12	Kungsbacka		
Guntofta 1:74	Kungsbacka		
Guntofta 2:19	Kungsbacka		
Guntofta 3:7	Kungsbacka		
Höga 1:20	Kungsbacka		
Höga 1:21	Kungsbacka		
Höga 3:2	Kungsbacka		
Nötegång 1:88	Kungsbacka		
Kedholmen			
Särö 1:482	Kungsbacka	0	40 000
Vallda Sandö			
Vallda 1:1	Kungsbacka	5 935 000	1 000
Hördalen			
Vallda 25:14	Kungsbacka	0	1 000
Äskhult			
Sammanföring nr 93921		3 631 000	2 100 000
Äskhult 1:2	Kungsbacka		
Äskhult 1:4	Kungsbacka		
Äskhult 1:5	Kungsbacka		
Äskhult 1:11	Kungsbacka		

Naturreservat			
Fastigheter	Kommun	Taxeringsvärde	Anskaffn. värde
Risveden			
Gunntorp 2:23	Ale	0	5 341 000
Skäfhult 1:19	Lerum	0	1 396 000
Härskogen			
Härskogen 1:1	Lerum	2 373 000	653 000
Rya 1:17	Härreda	0	
Klippan			
Klippan 1:1	Härreda	0	335 000
Brobacka			
Brobacka 1:4	Alingsås	1 031 000	450 000
Tänga hed			
Tänga hed 1:2	Värgårda	302 000	589 545
Mölarp			
Mölarp 1:18	Borås	2 209 000	710 000
Fegen			
Humlered 1:3	Svenljunga	0	75 000
Gässlösa			
Gässlösa 1:7	Varberg	1 193 000	10 425
Sumpafallen			
			138 000
Svarträ 1:14	Falkenberg	677 000	
Svarträ 2:15	Falkenberg	0	
Svarträ 2:16	Falkenberg	0	
Svarträ vattenfall	Falkenberg	0	
Sammanföring nr 135299		748 000	
Svarträ 2:17	Falkenberg		
Svarträ 3:10	Falkenberg		
Svarträ 3:11	Falkenberg		
Svarträ 4:11	Falkenberg		
Svarträ 4:12	Falkenberg		
Sammanföring nr 135325		920 000	
Bössgård 1:9	Falkenberg		
Maen 1:8	Falkenberg		
Maen 1:9	Falkenberg		
Okome 1:8	Falkenberg		
Okome-Boarp 1:10	Falkenberg		
Okome-Boarp 1:12	Falkenberg		
Okome-Boarp 1:8	Falkenberg		
Okome-Tubbared 1:8	Falkenberg		
Okome-Tubbared 1:9	Falkenberg		
Ulvbo 1:5	Falkenberg		
Grimsholmen			
Boberg 3:10	Falkenberg	343 000	517 000
Skolskogen			
			500 000
Sonhult 1:2 (1/2)	Hylte	ej klart	
Borabo 1:11 del av (1/2)	Hylte	ej klart	
Gårdshult			
Gårdshult 1:11	Halmstad	0	0
Mästocka			
Mästocka 4:12	Laholm	0	76 000
Summa		29 742 000	26 050 185

Revisionsberättelse

Till styrelsen i
Stiftelsen för västsvenska fritidsområden.
Organisationsnummer: 857201-9076

Vi har granskat årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens förvaltning i Stiftelsen för västsvenska fritidsområden för räkenskapsåret 2008. Det är styrelsen som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen och för att årsredovisningslagen tillämpas vid upprättandet av årsredovisningen. Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen och förvaltningen på grundval av vår revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisionsd i Sverige (och med iakttagande av särskilda föreskrifter i stiftelseförordnandet). Det innebär att vi planerat och genomfört revisionen för att med hög men inte absolut säkerhet försäkra oss om att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens tillämpning av dem samt att bedöma de betydelsefulla uppskattningar som styrelsen gjort när den upprättat årsredovisningen samt att utvärdera den samlade informationen i årsredovisningen. Vi har granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i stiftelsen för att kunna bedöma om styrelseledamot är ersättningsskyldig mot stiftelsen, om skäl för entledigande föreligger eller om styrelseledamoten på annat sätt handlat i strid med stiftelselagen eller stiftelseförordnandet. Vi anser att vår revision ger oss rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en rättvisande bild av stiftelsens resultat och ställning i enlighet med god redovisningsd i Sverige. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Styrelseledamöterna har inte handlat i strid med stiftelselagen eller stiftelseförordnandet.

Göteborg i mars 2009

Lars-Erik Persson
Av Länsstyrelsen i Västra Götaland
utsedd revisor

Wimmar Sundén
Av Västra Götalandsregionen
utsedd revisor

Hans Bertilsson
Av Region Halland
utsedd revisor

Gunnar Larsson
Av Göteborgsregionens kommunalförbund
utsedd revisor

Birgitta Johansson
Auktoriserad revisor

Väst kuststiftelsen

NATURVÅRD ✨ FRILUFTSLIV

BESÖK Gårdavägen 2 · POST Box 5073, 402 22 Göteborg
TEL 031-335 50 00 · E-POST post@vastkuststiftelsen.se
www.vastkuststiftelsen.se